

Артур РОПАН

*аспірант кафедри публічного управління
та адміністрування
Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України*

ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЧЛЕНІВ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасна модель демократії та особливості народовладдя в країні обумовили формування інституту виборчого процесу у якому вибори проводяться як багатоетапний юридичний процес. У ньому організаційні та матеріально-технічні труднощі бере на себе державна влада з частковим залученням організаційного потенціалу органів місцевого самоврядування. Та основний тягар несе система виборчих комісій, що має складну політико-правову природу та достатньо широке коло завдань [1, с. 11]. Тому в Україні перед кожними виборами постає питання: хто і як буде їх проводити. Законодавці та експертне середовище шукають нові підходи до регулювання процесу формування та практичної діяльності виборчих комісій, але проблема досі залишається у політичному порядку денному. Невирішеність проблеми визначається двома основними причинами. По-перше, у політичних елітах досі не сформувались цивілізовані практики проведення виборчих кампаній, а тому навіть найкращим законодавчим новаціям буде надзвичайно складно довести свою ефективність. По-друге, в світі немає уніфікованих підходів до засад формування та функціонування виборчих органів, а тому національній політико-правовій системі в цьому питанні треба шукати свій шлях [4, с. 14].

Оскільки вибори до представницьких органів влади становлять фундамент демократичної держави, а забезпечення європейських стандартів організації виборчого процесу та «якість» виборчого законодавства є одним з ключових питань в організації майбутніх виборів, то довіра до їх організаторів, зі сторони учасників та виборців і суспільства в цілому є важливим питанням. При цьому особлива роль має відводитися організації навчання їх членів і належному інформаційно-методичному забезпеченню їх роботи [2].

Але, залишається «туманною» і неоднозначною ситуація щодо осіб, які претендують на посади членів дільничних комісій. Виборчі закони неоднозначно встановлюють цензові вимоги до осіб, які претендують на посаду члена вказаної категорії виборчих комісій. Особливо це стосується вимог освітньо-професійного характеру. Як результат, національна правова система доручає забезпечення організації і проведення первинного інституту демократії особам без належної освіти, підготовки та кваліфікації, що неодноразово

відзначають провідні фахівці-правознавці та самі організатори виборів.

Відомо, що результати виборів цілком залежать від професійності роботи виборчих комісій, тому що вони виконують найважливіші функції у виборчому процесі – організація і проведення виборів, забезпечення достовірності та легітимності встановленого результатів голосування. Як показали усі попередні вибори, у багатьох нетипових ситуаціях ефективна організація роботи виборчої комісії залежить від професійного досвіду і компетенції її складу. Досить часто до складу цих комісій потрапляють особи, які не мають відповідної підготовки, достатнього рівня кваліфікації, досвіду роботи, а отже неспроможні виконувати свої обов'язки на належному рівні, що спричиняє численні порушення закону, скарги, судові процеси.

Насамперед, слід звернути увагу на задекларований у ЗУ «Про місцеві вибори» принцип формування складу виборчих комісій за поданням політичних партій, які не несуть практичної відповідальності за якісний склад цих комісій, а також за роботу своїх представників [5]. Занепокоєння щодо ефективної роботи виборчих комісій викликає відсутність норм закону щодо граничного строку направлення подання про зміну членів у складі виборчих комісій. Отже, це як і раніше призведе до численних змін у їх складі до самого дня голосування, а це, звісно, негативно вплине на їх роботу.

Чинним законом про місцеві вибори не передбачено будь-яких професійних вимог до голови, заступника голови, та членів комісії. Винятком є секретар комісії, який має володіти державною мовою в обов'язку необхідному для ведення діловодства, також у нормативному документі знову не закріплено вимог до здійснення навчання голів, заступників голів, секретарів, членів виборчих комісій та отримання про це відповідних сертифікатів. Але навчання знов будуть проводитись за підтримки міжнародних організацій таких як ОБСЄ та Міжнародна фундація виборчих систем. Сьогодні постала нагальна необхідність комплектування виборчих комісій кваліфікованими кадрами. Зрозуміло, що обсяг роботи в них рік у рік зростає, отже, підвищуються й вимоги до їх членів. Відтак постає необхідність у створенні постійно діючих регіональних центрів з підготовки членів виборчих комісій [3, с. 28].

Зважаючи на окреслені недоліки в існуючому законі, постійну критику експертного середовища та міжнародних інституцій стосовно проблеми професійності й компетенції членів виборчих комісій, варто виважено підійти до опрацювання та прийняття Виборчого кодексу, вже проголосованого в першому читанні. Наявність практичного досвіду організації та проведення виборів повинна стати цензовою вимогою, що надає перевагу особі при призначенні до складу комісії. думки, що голова і секретар комісії має мати відповідну освіту (спеціальності «Право» або «Державне управління» чи «Місьцеве самоврядування»), що має бути закріплено у Виборчому кодексі. Для цієї категорії членів комісії не менш

важливим є обов'язковість проходження ними спеціальних курсів підготовки за напрямком спеціалізації відповідно до посади, на яку претендує особа. А їхні практичні навички мають зводитись до уміння практично реалізовувати виборчі процедури (організація руху виборців у приміщенні для голосування, видача бюлетенів тощо). Загалом самі політичні партії, як активні учасники виборчого процесу, зацікавлені громадяни мають мати можливість у міжвиборчий період проходити фахову підготовку до участі у виборчих комісіях як на місцевих так й інших видах виборів та референдумам.

Список використаних джерел

1. Богашов О. Освітні та професійні вимоги до членів дільничних комісій в Україні // *Вибори та демократія: науково-просвіт. прав. журнал.* – 2008. – №1(15). – С. 11 – 16.
2. Мінянко О. Виборчі комісії: проблеми формування та організації роботи // *Вісник Центральної виборчої комісії.* – 2006. – № 4(6) – С. 60 – 66.
3. Проблеми організації підготовки та проведення парламентських і місцевих виборів 2006 року // *Вісник ЦВК.* – 2006. – № 3. – С. 24 – 29.
4. Стешенко Т. В. Актуальні проблеми вдосконалення законодавства України про місцеві вибори в інтересах жителів територіальних громад / Т. В. Стешенко // *Проблеми законності : акад. зб. наук. пр.* – Х., 2011. – Вип. 113. – С. 34 – 39.
5. Про місцеві вибори [Електронний ресурс] : Закон України від 14.07.2015 р. № 2831- З. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/257767>.

Олександр РУДІК

к.політ.н., доцент, доцент кафедри права та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ

РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ ЗАХІДНИХ БАЛКАН ТА ТУРЕЧЧИНИ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ В ЄС: ОЦІНКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЗА ПІДСУМКАМИ 2017 Р.

В Європейському Союзі визнають, що політика розширення стала одним із найуспішніших напрямів зовнішньої діяльності Союзу і не лише тому, що з 1971 по 2013 рр. до 6-ти країн-фундаторів ЄС приєдналися ще 22 європейські держави, а й тому, що процес європейської інтеграції став рушійною силою реформ, часто фундаментальних, як у країнах-вступниках, так і самому ЄС. Особливо це стосується посткомуністичних країн, які в процесі підготовки до вступу в ЄС ініціювали та успішно завершили перехід від авторитаризму та адміністративно-командної економіки, до демократії та ринкової економіки.

Глибокі трансформаційні зміни відбулися й в сфері державного управління посткомуністичних країн. Від самого початку розширення ЄС на посткомуністичний простір Європейська Комісія приділяла багато уваги реформі державного управління, яка разом з утвердженням верховенства права та належним економічним врядуванням є наскрізним питанням, що має принципове значення для успіху політичної та економічної реформ та побудови у такий спосіб міцної основи для запровадження правил та стандартів ЄС.

В середньостроковій Стратегії розширення ЄС від 10 листопада 2015 р. [5] Європейська Комісія наголошує на тому, що ефективне державне управління є необхідною передумовою для демократичного врядування та підзвітності. Якість державного управління безпосередньо впливає на здатність урядів надавати державні послуги, запобігати корупції та боротися з нею, а також стимулювати конкурентоспроможність та економічне зростання. Європейська Комісія також звертає увагу на важливість включення меритократичних принципів в управління державною службою та забезпеченні належних адміністративних процедур. Громадяни мають право не лише на належне управління, а й також на активну участь в процесі розроблення публічної політики.

В своєму черговому повідомленні щодо політики розширення ЄС від 17 квітня 2018 р. [2]. Європейська Комісія надала критичну оцінку результатів імплементації стратегії розширення ЄС 2015 р. станом на кінець січня 2018 р. Виходячи з принципу «найперше основоположні засади» («fundamentals first»), особливу увагу Комісія приділила оцінці стану реформ в сферах верховенства права, основоположних прав та належного врядування (функціонування демократичних інститутів та реформа державного управління), оскільки саме вони є вирішальними для країн-кандидатів (Албанія, Македонія, Сербія, Туреччина, Чорногорія) та потенційних кандидатів (Боснія і Герцеговина) на вступ в ЄС. Стан справ у цих сферах є ключовим показником, за яким ЄС оцінюватиме перспективи вступу зазначених країн. З огляду на це, реформи в цих сферах мають бути активними, рішучими і переконливими, щоб увібрати в себе всі основоположні цінності ЄС.

В повідомленні та додатку до нього Комісія резюмувала отримані результати оцінки країн, зокрема у сфері реформування державного управління.

Так, **Туреччина** визнана Комісією країною-кандидатом, що помірно підготовлена у сфері реформування державного управління і має тверду прихильність до більшої відкритості органів влади та використання електронного уряду. Проте, останніми роками в цій країні стався серйозний відступ в сфері державної служби та управління людськими ресурсами, а також у сфері підзвітності влади щодо права на адміністративне правосуддя та право вимагати компенсації. З моменту